

MOTORLU ARAÇ İŞLETENİN SORUMLULUKTAN KURTULMASI

DISCHARGE OF RESPONSIBILITY OF MOTOR VEHICLE OPERATOR

Hüseyin ATEŞ*

Özet: Motorlu araç işletenin ve bağlı bulunduğu teşebbüs sahibinin sorumluluktan kurtulması, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu m.86 f.1’de düzenlenmiştir. Adı geçen hükme göre, işletenin, tehlike sorumluluğunu bertaraf edebilmesi için en başta kazanın meydana gelmesinde kendisine veya eylemlerinden sorumlu bulunduğu kimselere yüklenebilecek bir kusurun bulunmadığını ve araçtaki bozukluğun kazanın oluşumunda rol oynamadığını ön koşul olarak ispatlamalıdır. Aksi halde zarar görene karşı sorumluluğu devam edecektir.

Anahtar Kelimeler: Sorumluluktan kurtulma, olumsuz şartlar, mücbir sebep, beklenmeyen hal, araçtaki arıza, zarar görenin ağır kusuru, üçüncü kişinin ağır kusuru, sorumluluk, tazminat, işleten, trafik kazası.

Abstract: Discharge of responsibility of the motor vehicle operator and the owner of the enterprise to whom the operator is subjected to is regulated in the Highway Traffic Code, Number 2918. According to the mentioned provision, in order to exclude the risk liability the operator is obliged to prove as prerequisite at first that there isn’t any negligence that could be encumbered to oneself or to the ones that the operator is held responsible for their acts in the occurrence of accident and a failure in the vehicle haven’t played any role in the accident. Otherwise the responsibility for injured would continue.

Keywords: Discharge of responsibility, negative conditions, force majeure, unexpected case, failure in the vehicle, gross fault of injured, gross fault of third party, responsibility, compensation, operator, traffic accident.

A.GİRİŞ

Motorlu araç işletenin ve bağlı bulunduğu teşebbüs sahibinin sorumluluktan kurtulması, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu m.86 f.1’de şu şekilde düzenlenmiştir, “İşleten veya araç işleticisinin bağlı

---

* Avukat, Antalya Barosu

olduğu teşebbüs sahibi, kendisinin veya eylemlerinden sorumlu tutulduğu kişilerin kusuru bulunmaksızın ve araçtaki bir bozukluk kazayı etkilemiş olmaksızın, kazanın bir mücbir sebepten veya zarar görenin veya bir üçüncü kişinin ağır kusurundan ileri geldiğini ispat ederse sorumluluktan kurtulur.”

İşleten, KTK m.86 f.1'e göre sadece işletilme halinde olan araçların meydana getirdiği zararlardan doğan sorumluluğunu üzerinden atabilir. İşleten, işletilme halinde olmayan araçların verdiği zararlara veya yardım faaliyetlerinden doğan zararlara ilişkin sorumluluğunu, Kanunun bu hükmüne dayanarak bertaraf edemez.¹

İşletenin, işletilme halinde olan araçların meydana getirdiği kazadan doğan sorumluluğunu (KTK m.85 f.1-tehlike sorumluluğu) bertaraf edebilmesi için, en başta kazanın meydana gelmesinde kendisine veya eylemlerinden sorumlu bulunduğu kimselere yüklenebilecek bir kusur bulunmamalı ve araçtaki bozukluk, kazanın oluşumunda rol oynanamamalıdır. Sorumluluktan sıyrılabilmesi için bu hususlar ön koşul olarak aranmaktadır. Ayrıca bu koşullarla beraber, zararlar motorlu aracın işletilmesi arasındaki uygun illiyet bağının, mücbir sebep veya zarar görenin (mağdurun) veya üçüncü kişinin ağır kusuru nedeniyle kesildiğini ispatlaması gerekir. Yani işletenin sorumluluğunu omuzlarından atabilmesi için, sadece illiyet bağını kesen nedenlerden birinin varlığını ispatlaması yeterli değildir. Ayrıca, kusursuzluğunu ve araçtaki bozukluğun kazanın oluşumunda etkili olmadığını ispatlaması gerekir.

Burada, ispat yükü zarar görenin omuzlarına yüklenmemiştir. Kanunda, işletenin kusuru ile araçtaki bozukluk, karine olarak kabul edildiğinden; işleten, kusursuzluğunu ve kazanın araçtaki bozukluktan kaynaklanmadığını ispatlamakla yükümlüdür.² İşleten, bu karineyi çürütemezse, uygun illiyet bağını kesen nedenlerden birinin varlığını kanıtlamış olsa bile motorlu aracın işletilmesinden doğan zarar üzerine yıkılır.

¹ Havutçu&Gökyayla, sh.131.

² Eren, sh. 670; Bolatoğlu, sh.183; Yılmaz, sh.97; Tunç, sh.170.

B. SORUMLULUKTAN KURTULMANIN ÖN KOŞULLARI:

İşletenin KTK m.86 f.1 bağlamında sorumluluktan kurtulabilmesi için ön koşul olarak; ne kendisinin ne de eylemlerinden sorumlu bulunduğu kimselerin kazanın meydana gelmesinde kusuru bulunmaması ve araçtaki bozukluk, kazanın oluşumunda etkili olmamalıdır. Buna göre:

B.a. Kusursuzluk:

İşletenin sorumluluğunu üzerinden atabilmesi için zararın meydana gelmesinde ne kendisine ne de eylemlerinden sorumlu bulunduğu kimselere yüklenebilecek bir kusur bulunmamalıdır. İşletenin, kendisinin veya eylemlerinden sorumlu bulunduğu kimselerin kusurunun varlığı halinde, bu kusur, ek (munzam) kusur³ sayılır ve KTK m.86 f.1 uyarınca kurtuluş kanıtı getirerek sorumluluktan sıyrılmasının önüne geçer.

Burada geçen kusur kavramından trafik kurallarına uymamayı anlamak gerekir.⁴ En basit kusur (trafik kuralına uyulmaması) dahi işletenin sorumluluktan sıyrılmasının önüne set çeker.⁵ İşletenin KTK m.46 vd. yer alan hız, solama, takip mesafesi vs. ilişkin A'dan Z'ye bütün trafik kurallarına uyduğunu ispatlaması gerekmez. Zarar görenin iddiası, hangi trafik kuralının ihlaline ilişkinse; işletenin, iddia konusu kurala uyduğunu ispatlaması yeterli görülmelidir.⁶ Kazanın meydana gelmesinde etkili olmayan trafik kuralının çiğnenmesi, işletenin sorumluluktan kurtulmasına engel değildir.

B.b. Araçtaki Bozukluğun Kazanın Meydana Gelmesinde Rolünün Olmaması:

İşletenin sorumluluktan sıyrılabilmesinin ön koşullarından diğerye araçtaki bozukluğun kazayı etkilememiş olmasıdır. Kaza, araçtaki bozukluktan ileri gelmişse artık işleten, kanun koyucunun KTK m.86 f.1'de kendisine tanıdığı imkândan yararlanamayacaktır.

³ Ek kusur: Kusursuz sorumlunun, kusurunun varlığı halinde bu kusur 'ek kusur-munzam kusur' olarak adlandırılır.

⁴ Havutçu&Gökyayla, sh.132.

⁵ Aşçıoğlu, sh.84; Nomer, sh.75.

⁶ Kılıçoğlu, sh.288.

İşletenin, araç üzerinde bulunan bütün parçaların sağlam olduğunu kanıtlaması gerekmez. Kazanın oluşumunda rol oynayabilecek parçaların sağlam olduğunu ispatlaması yeterlidir.⁷ Mesela araç kaymamışsa lastiklerin aşınmamış olduğunu, yağmursuz havada sileceklerin çalıştığını ispatlaması gerekmez.

Araçtaki bozukluk; direksiyonun veya frenin kilitlenmesi, lastiğin patlaması ya da fırlaması, rot çıkması, far yahut sileceklerin çalışmaması türünden; imalat hatası, aracın düzenli bakım ve onarımının yapılmaması veya özen gösterilmeden yapılması, yıpranma, kötü kullanım gibi nedenlerden kaynaklanan bozukluklardır. Araçtaki bozukluk hangi nedenden kaynaklanırsa kaynaklansın, işleten sorumluluktan kurtulamayacaktır.

Araçtaki bozukluk, işletenin, kendisinin veya eylemlerinden sorumlu bulunduğu kimselerin kusurundan kaynaklanmasa dahi kurtuluş kanıtı getirerek sorumluluktan sıyrılmasının önüne set çeker.⁸

“...Davalı, araç maliki olup araçtaki teknik arızadan sorumludur. Araçtaki teknik arıza davalı araç maliki için tazminattan kurtulmayı gerektiren bir neden sayılamaz. Esasen davalı araç maliki kusursuz sorumluluk (tehlike sorumluluğu) ilkesince zarara uğrayan davacılar karşı tazminat ödemekle yükümlüdür. Tehlike sorumluluğunun söz konusu olduğu durumlarda kusur aranmadığına göre Karayolları Trafik Kanunu'nun sorumluluğu düzenleyen 85-86 maddeleri uyarınca, cismani ve manevi zarara uğrayan davacıların tazminat istemlerinin reddine karar verilmiş olması yasaya aykırıdır. Mahkemece işin esasının incelenerek karar verilmesi gerekirken yazılı biçimde hüküm kurulması doğru olmayıp bozmayı gerektirmiştir...” (Y. 4. H.D. 24.12.2001 gün ve 2001/8410-12787 E.K)

***

“...Dava, trafik kazasından kaynaklanan maddi tazminat davasıdır. Davalıya ait aracın karşı yönden gelen davalı M.a ait ve müdahil davalı S. Yönetimindeki kamyonundan fırlayan tekerleğin çarpmasıyla hasara uğradığı hususunda yanlar arasında uyumsuzluk bulunmadığı gibi, bu yön mahkemece toplanan delillerle de saptanmıştır. Uyumsuz-

⁷ Nomer, sh.75; Çelikleş, sh.96; Yılmaz, sh.99.

⁸ Gökcan&Kaymaz, sh.162; Eren, sh.671.

lık, davalıların tekerleğin fırlamasıyla oluşan bu zarardan sorumlu tutulup tutulamayacağı noktasında toplanmaktadır. Aracın tekerleğinin fırlaması şüphesiz araçtaki teknik bir arızadır. Karayolları Trafik Kanununun 85.maddesinde düzenlendiği gibi araç maliki sürücüsünün kusurundan, aracın bakım onarım ve her zaman trafikte emniyetli bir şekilde bulundurulmasından kusursuz olarak sorumludur. Aracı sevk ve idare eden sürücü ise nezaretindeki aracın kontrolünden ve bakımından sorumludur. Bu konularda gerekli dikkati, ilgiyi göstererek araçta oluşabilecek muhtemel arızaları araç sahibine bildirmekle yükümlüdür. Bu hususlarda herhangi bir araştırma yapılmadan ve bu dikkate alınmadan araç sürücüsünün kusursuz olduğundan bahisle her iki davalı hakkında davanın reddedilmesi doğru değildir. O halde, mahkemece taraf delilleri uzman bilirkişiye incelettirilmeli, açıklanan konularda yeniden rapor alınmalı, sonucuna göre hüküm kurulmalıdır...” (Y. 17. H.D. 13.12.2004 gün ve 2004/11618-13223 E.K)

***

“...Davalılardan G. H.ün temyizine gelince; dava, trafik kazası nedeniyle tazminat istemine ilişkindir. Davalı şirkete ait ve davalı G.H. tarafından sürülen kamyonun sağ arka tekerinin virajda patlaması sonucu kamyonun savrulması karşı şeride geçtiği ve davacı desteğinin sürdüğü araca çarparak ölümüne sebep olduğu, davalı G. H.n teknik arıza nedeniyle sorumsuz olacağını savunduğu anlaşılmaktadır. Ceza yargılamasında alınan Adli Tıp Kurumu raporunda, olayda teknik arızanın 8/8 etken olduğu, sürücülerin kusursuz olduğu açıklanmıştır. Teknik arıza nedeniyle işletenin sorumluluğu belirgindir. Ne var ki, sürücü G. H.ün sorumluluğuna gidilebilmesi için, zararlandırıcı eylem olan teknik arızanın oluşmasında sürücünün bir kusuru olup olmadığı araştırılmalıdır. Kamyonu ne kadar süredir ve hangi sıfatla kullandığı, bakımının ve teknik kapsamlı denetimlerinin yaptırılması görevini üstlenip üstlenmediği, en son teknik bakımın ne zaman yaptırıldığı, kamyonu trafiğe çıkarmadan önce teker kontrolü yapıp yapmadığı gibi ve benzeri yönlerin araştırılarak teknik arızada sürücünün bir kusuru bulunup bulunmadığı gerekirse bilirkişi raporu da alınarak belirlenmelidir. Belirtilen hususlar incelenip varılacak uygun sonuç çevresinde bir karar verilmesi gerekirken, mahkemece eksik incelemeyle karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir...” (Y. 4. H.D. 10.11.2003 gün ve 2003/7900-13108 E.K)

***

“...Mahkemece, iddia, savunma, bilirkişi raporu ve dosya kapsamına göre, TTK.nun 781. maddesine göre taşıyıcının eşyanın kendisine teslim edildiği tarihten gönderilene teslim olunduğu tarihe kadar geçen müddet içinde uğradığı ziya ve hasardan mesul olacağı, hasarın kendi kusurundan doğmadığını ispat etmesi halinde taşıyıcının mesuliyetten kurtulacağı, her ne kadar bilirkişinin lastik patlamasının araç kusurundan olduğu ve davalının bu sebeple kusursuz bulunduğunu bildirmiş ise de, pek çok Yargıtay içtihadında belirtildiği gibi, lastik patlamasının teknik arıza olup, mücbir sebep olmadığı, araç sahibi veya araç sürücüsünün trafiğe çıkmadan önce aracın teknik bakımını yapmak, bu konuda gerekli ihtimamı göstermek zorunda olduğu, dava konusu kazanın, lastik patlamasından meydana geldiğini ve davalının yola çıkmadan önce kontrolü yapmayarak gerekli özene göstermediği, bu nedenle davalının kusurlu olduğu gerekçesiyle, 3.600.000.000 TL.nin 4.8.2000 ödeme tarihinden itibaren değişen oranlarda reeskont faiziyle birlikte davalıdan alınıp davacıya verilmesine karar verilmiştir.

Karar davalı tarafından temyiz edilmiştir.

Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına ve yargılama aşamasında ileri sürülmeyen hususların temyiz aşamasında da ileri sürülemeyecek olduğunun anlaşılmasına göre davalının temyiz itirazlarının reddi ile hükmün onanmasına karar vermek gerekmiştir...” (Y. 11. H.D. 13.05.2002 gün ve 2002/912-4614 E.K)

***

“...Davalı C. C, davacı şirkete kasko sigortalı aracın zararına neden olan kamyon sürücüsüdür. Mahkemece hükme esas alınan 13.12.1999 tarihli bilirkişi raporunda “olayın, davalı tarafa ait araçtaki teknik arızadan -şaftın kırılmasından- kaynaklandığı, davalı sürücü C.C.ın kusursuz, fakat araç maliki olan davalı M. K.ın tam sorumlu olduğu” belirtilmektedir. Her ne kadar sürücü, trafiğe çıkmadan önce aracın tüm kontrollerini yapması gerekir ise de, dava konusu olayda araçtaki teknik arızanın basit bir kontrolle anlaşılabilir nitelikte olmadığı, bu nedenle davalı sürücünün hasardan sorumlu olmayacağı anlaşıldı-

ğından, davalı sürücü hakkındaki davanın reddedilmesi gerekirken, yazılı gerekçeyle sorumluluğuna hükmedilmesi doğru görülmemiş, kararın bu nedenle bozulması gerekmiştir..." (Y. 11. H.D. 29.01.2000 gün ve 2000/9751 E. 2001/546 K.)

Araçtaki bozukluk, mücbir sebep sayılmaz, beklenmeyen hal niteliğindedir. İşleten, beklenmeyen hallerden de sorumludur. Araçtaki bozukluğa dayanarak sorumluluktan sıyrılamayacağı gibi hâkimden BK m.43 ve MK m.4 uyarınca tazminattan indirimine gidilmesini de talep edemez.

"...Genellikle bu nitelikteki teknik arızaları önlemek ve karşı koymak mümkündür. O halde, teknik arızalar, araç sahibinin sorumluluğunu ortadan kaldırmayan bir neden olduğundan, teknik arıza nedeniyle tazminat isteminin reddi ya da tazminatın indirilmesi düşünülemez..." (4. HD 04.04.1980 gün ve 1980/2101-4428 E. K.)

Araçtaki bozukluk, zarar görenin veya üçüncü kişinin ağır kusurundan kaynaklanıyorsa işleten zarardan sorumlu olmaz. İmalatçı üçüncü kişi sayılmaz, işleten, imalatçının ağır kusurundan dahi sorumlu olmalıdır.⁹ Tamircinin kusuru, bakım ve onarımdaki dikkatsizlik ve özensizliğine dayanıyorsa işletenin sorumluluğu doğar. Ancak tamirci, aracı kasten bozmuşsa; işleten, üçüncü kişinin eyleminden sorumlu tutulamaz. Bunun gibi tamirci dışında üçüncü bir kişinin, aracı kasten bozması halinde de işleten, meydana gelen zarardan sorumlu tutulmamalıdır.¹⁰ Zarar gören, imalatçı ve tamircinin BK m.41 uyarınca sorumluluğuna gidebilir.¹¹ Zarar görenin zararını tazmin eden işleten, yaptığı ödemeler için imalatçı ve tamirciye genel hükümlere dayanarak rücu edebilir.¹² Araçtaki bozukluğun ileri gelmesinde, zarar görenin kusurunun varlığı halinde KTK m.86 f.2 uyarınca tazminattan indirimine gidilebilir.

"...Ancak araçtaki bozukluk zarar görenin veya 3. şahsın ağır kusurundan meydana gelmiş ise, işleten sorumluluktan kurtuluş sebebine dayanabilir..." (19. HD 30.10.1995 gün ve 1995/2269-9011 E. K.)

⁹ Tandoğan, İsviçre, sh.213.

¹⁰ Havutçu&Gökyayla, sh.79.

¹¹ Nomer, sh.71.

¹² Çelik, sh.11, 22, 23.

İşleten, kazadan kısa bir süre önce aracın trafik muayenesini¹³ veya serviste bakım ve onarımını yaptırdığını ispat etmiş olsa bile sorumluluğu devam eder.

“...Olayımızda olduğu gibi, davalı, belediyeye ait aracın olaydan 2 gün önce tamir edilmiş ve bakıma sokulmuş olması da sonucu etkilemeyecektir. Çünkü umulmayan haller, Trafik Kanunu'nun 50. maddesi hükmünce sorumluluğu ortadan kaldıran nedenlerden sayılmamıştır. Kaldı ki olayda davacıların hiç kusuru yoktur. Bu bakımdan davacı belediye hakkındaki davanın reddi anılan ilkelere aykırıdır ve bu hüküm bu nedenle bozulmalıdır...” (4. HD 20.01.1977 gün ve 1977/12395-568 E. K.)

C. KURTULUŞ KANITI GETİRMİŞ OLMASI

İşletenin sorumluluğunu omuzlarından atabilmesi için sadece kusura ve araçtaki bozukluğun kazanın oluşumunda etkili olmadığını ispatlaması yeterli değildir. Ayrıca kurtuluş kanıtı getirerek (mücbir sebep veya zarar görenin veya üçüncü kişinin ağır kusuru) illiyet bağının kesildiğini kanıtlaması gerekir. Buna göre:

C.a. Mücbir Sebep:

Mücbir sebep, zararla motorlu aracın işletilmesi arasındaki uygun illiyet bağını keser. İşletenin, mücbir sebebe dayanarak sorumluluğunu omuzlarından atabilmesi için KTK m.86 f.1 uyarınca, öncelikle kusura ve araçtaki bozukluğun kazanın meydana gelmesinde etkili olmadığını, ayrıca kurtuluş kanıtı getirerek, kazanın bir mücbir sebepten ileri geldiğini ispatlamakla yükümlüdür.

Motorlu aracın işletme tehlikesi dışında gerçekleşen, öngörülmesi ve kaçınılması imkân dâhilinde olmayan olağanüstü olaylara 'mücbir sebep' adı verilir.¹⁴ Tanımda geçen öngörülmezlik kavramından, olayın kendisinin değil sonucunun hesaba katılamaması anlaşılmalıdır. Kaçınılmazlık, bilim ve teknolojinin sunduğu bütün imkânlardan yararlanılsa ve her türlü özen gösterilse dahi hiç kimsenin, mutlak surette kazanın meydana gelmesinin önüne geçemeyecek olmasıdır.

¹³ Bolatoğlu, sh.187.

¹⁴ Nomer, sh.75-76; Adal, sh.102; Çeliktaş, sh.90; Tandoğan, İsviçre, sh.214; Gürsoy, sh.46; Kılıçoğlu, sh.289; Yılmaz, sh.101.

Mücbir sebep ile beklenmeyen hal kavramları birbirinden farklı olup birbirine karıştırmamak gerekir. Beklenmeyen hal; motorlu aracın işletmesine dâhil olan, önceden hesaba katılabilir ve karşı konulabilir nitelikteki olaylardır. Mücbir sebepteyse olay, aracın işletmesi dışında meydana gelir, önceden öngörülemeyen, mutlak surette karşı konulamaz ve olağanüstü niteliktedir. Ayrıca mücbir sebepte olay, beklenmeyen hale göre daha şiddetli ve yoğun şekilde karşımıza çıkar.

Mücbir sebep sayılan olaylar; deprem, çığ, yıldırım düşmesi veya çarpması, toprak kayması, yanardağ patlaması, kasırga, meteor yağmuru gibi genellikle doğa olaylarıdır.¹⁵ Savaş, ihtilal ve isyan gibi sosyal olaylar da mücbir sebep teşkil edebilir.¹⁶

Şiddetli yağan kar, dolu veya yağmur, yoğun sis, don, rüzgâr, yoldaki buzlanma, sürücünün direksiyon başında uyuya kalması, bayılması, kalp krizi geçirmesi veya ölmesi, güneş ışığının veya diğer bir aracın uzun farlarının göz alması, göze toz kaçması, böcek ısırması, yolun yapımı ve bakımındaki bozukluklar (yolun çukur olması gibi), araçtaki bozukluklar (frenin boşalması, direksiyonun kilitlenmesi, lastik patlaması gibi), tekerleğin taş fırlatması, aracın önüne aniden bir çocuğun veya hayvanın fırlatması birer beklenmeyen hal örneğidir.¹⁷ Çünkü bu örnekler; aracın kendisinden gelen, öngörülebilen ve kaçınılabilecek nitelikteki olaylardır.

“...Davalıya sigortalı araçta 5/8 oranında teknik arıza kusuru belirlenmiş olup, bilirkişi tarafından hesaplanan tazminat miktarı bu kusur oranında indirilmiştir. Teknik arıza umulmayan hal ise de mücbir sebep değildir. 2918 sayılı KTK.nun 86/1. maddesinde belirtildiği gibi araç sahibi ve sürücüsünün sorumluluktan kurtulabilmesi için zararın mücbir sebepten veya 3. kişinin ağır kusurundan ileri gelmiş olmalıdır. Bir olayın mücbir sebep olarak nitelendirilebilmesi için de o olayın önceden sezilemez, karşı konulamaz ve harici bir etkenden ileri gelmiş olması gerekir. Bu unsurları içermeyen bir olay umulmayan bir hal niteliği taşısa bile mücbir sebep olarak kabul edilemez. Olayımızda

¹⁵ Havutçu&Gökyayla, sh.135; Tekinay&Akman&Burcuoğlu&Altop, sh.540; Aşçıoğlu, sh.86; Bolatoğlu, sh.188.

¹⁶ Aşçıoğlu, sh.86; Çelikleş, sh.92.

¹⁷ Bolatoğlu, sh.189; Tandoğan, Kusura Dayanmayan, sh.247; Havutçu&Gökyayla, sh.135; Eren, sh.672; Yılmaz, sh.106-107.

teknik arızanın mevcut olduğu kabul edilmiş olmakla beraber bunun önceden sezilemez ve önlenemez bir nitelik taşıdığı tespit edilememiştir. Bilindiği üzere teknik arızalar çoğu kez aracın periyodik bakımının zamanında gereği gibi yapılmamış olmasından ileri gelir ki bu da sahibi için bir kusur teşkil eder. Kusur söz konusu olan hallerde ise mücbir sebepten söz edilemez. Bu nedenle de araç sahibinin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. En azından bakım kusuru söz konusudur.

Bu nedenle teknik arızanın bir mücbir sebep gibi illiyet bağıını ortadan kaldırmayacağı ve dolayısıyla sürücü ve araç malikini sorumluluktan kurtaramayacağının kabulü ile sonucuna göre bir karar verememek gerekirken yazılı olduğu şekilde teknik arızaya verilen kusur oranının tazminattan indirilerek karar verilmesi doğru görülmemiştir...”(Y. 11. H.D. 23.03.2006 gün ve 2005/2936 E. 2006/3099 K.)

***

“...Çözümlemesi gereken konu aks kırılmasının teknik arızadan kaynaklandığının kabulü halinde, teknik arızadan doğan zararlardan dolayı davalıların sorumlu tutulup tutulamayacağıdır. 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu’nun 85. maddesinin 1. Fıkrasında yer alan “bir motorlu aracın işletilmesi, bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına veya bir şeyin zarara uğramasına sebep olursa, motorlu aracı işleten bu zarardan sorumlu olur” şeklindeki ifadeyle, 86. Madde işletenin sorumluluktan kurtulması veya sorumluluğun azaltılması başlığı altında “işleten kendisinin veya eylemlerinden sorumlu tutulduğu kişinin kusuru bulunmaksızın ve araçtaki bir bozukluk kazayı etkilemiş olmaksızın kazanın bir mücbir sebepten ileri geldiğini ispat ederse” sorumluluktan kurtulacağını hükme bağlamıştır. Bu durumda teknik arızanın mücbir sebep kapsamında olup olmadığının irdelenmesi gerekecektir. Mücbir sebep; doktrin ve uygulamaya göre, sorumlunun veya borçlunun faaliyet ve işletmesi dışında meydana gelen genel bir davranış normunun veya borcun ihlaline mutlak olarak kaçınılmaz bir şekilde yol açan, öngörülmesi ve karşı konulması mümkün olmayan olağanüstü bir olaydır. Mücbir sebepte unsurlardan en önemlisi olayın sorumlu kişinin işletme ve uğraşının dışında yabancı bir dış olay olmasıdır, bu yönden teknik arızalar mücbir sebep değil, ancak umulmayan hal olarak kabul edilebilir. Çünkü genellikle bu nitelikteki teknik arızaları önlemek ve karşı koymak mümkündür, eğer karşı konulamıyorsa

o işletme konusunda bir eksiklik hatta düzensizlik bozukluk var ya da o konuda gerekli dikkat ve özen noksan demektir. İşleten kusurlu bulunmasa da araçtaki bozukluğun neden olduğu kazalardan sorumlu olacaktır. Araçtaki bozukluk kavramı BK. 58. Maddede açıklanan “inşasının fena yapılması ve muhafazasındaki kusur” durumuna benzer niteliktedir. Motorlu araçtaki bozukluğun işletenin veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin kusurundan meydana gelip gelmemesi sorumluluğun kurulmasında önemli değildir. Ancak işletenin kusuru varsa bu onun sorumluluğunu artırır. Sürücünün sorumluluğu ise Bk. 41.ve devamı maddelerden kaynaklanmaktadır. Gerçekten de çalıştırılan kişi olayın meydana gelmesinde ve zararın doğmasında kusursuz ise tazminat ödeme yükümlülüğü altına sokulamaz. Somut olayda; trafik kazası aks kırılması sonucu meydana gelmiştir. Mahkemece, yukarıda açıklanan yasa hükümleri uyarınca aracı sevk ve idare eden davalı şoför ile araç malikinin aks kırılmadan önce aracın mutad bakım, onarım ve kontrollerini yaptırap yaptırmadıkları, bakım ve kontrollerden kimlerin sorumlu tutulacağı konularında deliller toplanmadan, bilirkişi raporunda tartışılmadan hüküm kurulmuştur. O halde; olayda kusur ve sorumluluk durumunun birlikte değerlendirilebilmesi için tarafların delilleri toplandıktan sonra, konusunda uzman üç kişilik bilirkişi kurulundan rapor alınıp sonucuna göre bir karar vermek gerekirken eksik inceleme ile karar verilmesi isabetli görülmemiştir...” (Y. 17. H.D. 24.05.2004 gün ve 2004/3117-6490 E.K)

***

“...Olayın yol üzerine başka bir araçtan dökülmüş olan sudkostikten meydana gelmiş olması bir mücbir sebep olarak da mütalaa edilemez...

...

...Öte yandan zararlı sonuç doğuran kazanın meydana gelmesinde katkıda bulunan etkenlerin umulmadık nitelikte olması, illiyet bağının uygunluğunu ortadan kaldırmaz. Çünkü, bir federal mahkeme kararında da belirtildiği gibi (Haluk TANDOĞAN- Kusura Dayanmayan Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukuku, Ankara 1981, sayfa 245 dipnot 133) her sürücü önceden tahmin edilemeyecek engellerin ortaya çıkacağını hesaba katmalıdır (bir hayvanın ansızın aracın önüne sıçraması, bir taşın düşmesi, yolda bir ceset veya yaralı yahut başka bir

arabadan düşmüş ve henüz kaldırılmamış olan bir iskemle veya diğer bir şeyle karşılaşması gibi). Böyle bir engele çarpmaktan veya ondan kaçınmak için yapılan manevradan doğan kaza, aracın işletilmesine bağlı bir tehlikenin sonucudur. O halde sürücü aracı kullanırken bütün bu ihtimalleri hesaba katmak durumunda, hatta zorundadır..." (4. HD 16.01.1981 gün ve 1980/14082 E. 1981/217 E. K.)

***

"...Davaya konu trafik kazasının, temyiz eden davalıların miras bırakanı S. S.ın kalp krizi geçirmesi sırasında ve bu nedenle meydana geldiği çekişmesizdir. Diğer yandan, temyiz eden davalıların sorumluluklarının dayanağının da, miras bırakanlarının kusuruna (BKm.41 vd.) bağlı olduğu açıktır.

Mahkemece, somut olayın özelliği hiç tartışılmamıştır. Bu bağlamda, kusura dayalı sorumluluk itibariyle, mücbir sebep veya umulmadık halin söz konusu bulunup bulunmadığı ve bunun nedensellik ilişkisine etkisi ile değeri (BK.m.41) ; yine, temyiz kudretinin kaybedilmiş sayılıp sayılamayacağı (BK.m.54) ve son olarak da; durumun özelliği (BK.m.43/1) anlamında hakkaniyetin sorumluluğun kapsamına etkisi irdelenmemiştir. Anılan yönlerin gerekçede değerlendirilmemesi, usul ve yasaya aykırı olup; bozmayı gerektirmiştir. (HUMK.m.388/b.3, m.428/son)..." (Y. 4. H.D. 16.06.2003 gün ve 2003/406-7768 E.K)

İşleten, beklenmeyen hallerden de sorumludur. Beklenmeyen hal niteliğindeki olaylara dayanarak sorumluluktan sıyrılamaz.

Yolda giden aracın üzerine ağaç devrilmesi, tepeden kaya düşmesi, yolun kayması, üzerinden geçilen köprünün yıkılması gibi olayların niteliği doktrinde tartışmalıdır.

C.b. Zarar Görenin (Mağdurun) Ağır Kusuru:

Zarar görenin ağır kusuru, zararla motorlu aracın işletilmesi arasındaki uygun illiyet bağıını keser. İşletenin, zarar görenin ağır kusuruna yaslanarak sorumluluğunu bertaraf edebilmesi için KTK m.86 f.1 uyarınca, öncelikle kusursuzluğunu ve araçtaki bozukluğun kazanın meydana gelmesinde etkili olmadığını, ayrıca kurtuluş kanıtı getirecek, kazanın münhasıran zarar görenin ağır kusurundan ileri geldiğini ispatlamakla yükümlüdür.

Ancak zarar görenin ağır nitelikteki kusuru, zararlar motorlu aracın işletilmesi arasındaki uygun illiyet bağımlı keser. Böylelikle kazanın meydana gelmesinde motorlu aracın işletme tehlikesini önemsizleştirir; zararın, asli ve tek sebebinin oluşturur. Hafif nitelikteki kusursa, uygun illiyet bağımlı kesmez. İşletme tehlikesi önemini korur; zarar görenin hafif kusurlu davranışı, zararın asli ve tek sebebinin oluşturmaz.

“...Ağır kusur kavramı bir özel hukuk kavramı olup, kast olmakla birlikte, kasta yakın bir kusurun varlığını ifade eder. Ancak “tam kusur” mutlaka bir “ağır kusur” sayılmayabilir. Somut olayın özelliğine ve delil durumuna göre, bu husus mahkemece tartışılarak ve somut kanıtları gösterilerek takdir edilmelidir...” (11. HD 20.10.2003 gün ve 2003/3093-9548 E. K.)

İşleten, zarar görenin her türlü kusuruna dayanarak sorumluluktan kurtulamaz. İşleten, ancak zarar görenin ağır kusurunu mahkemeye taşıyarak sorumluluğunu omuzlarından atabilir. Bunun dışında zarar görenin hafif kusurunu hâkimin önüne getirerek, sorumluluktan sıyrılamaz. Zarar görenin, trafik kazasının meydana gelmesinde hafif kusurunun varlığı halinde, işletenin sorumluluğu devam eder. İşleten, zarar görenin hafif kusuruna dayanarak KTK m.86 f.2 uyarınca tazminattan indirimine gidilmesini talep edebilir.

Kusurun niteliği, her somut olayın kendi özelliğine göre belirlenir. Kazanın meydana geliş şekli, bütün hal ve şartlar göz önünde bulundurulur.

- Yaya veya bisikletlinin kontrolsüzce yola fırlaması,¹⁸
- Seyircinin yarış pistine dalması,¹⁹
- “Trafik ışıklarına uymadan bir yayanın karşıdan karşıya geçmesi,”²⁰
- “Gece karalığında bir yayanın, trafiğin yoğun olduğu bir otoyolda bir taraftan diğer tarafa koşarak geçmek istemesi,”²¹
- “Geceleyin içkili bir yayanın yayalara yasak olan caddede dolaşması,”²²

¹⁸ Nomer, 76.

¹⁹ Gürsoy, sh.51.

²⁰ Bolatoğlu, sh.192.

²¹ Tekinay&Akman&Burcuoğlu&Altop, sh.540.

²² Kılıçoğlu, sh.291.

- İntihar etmek isteyen bir kimsenin aracın önüne atlaması,²³
- Hareket halindeki otobüsten atlama²⁴ konu başlığımıza örnek teşkil eder.

“...Davacıların miras bırakanı, davalı, bankada yetkili müdür olarak çalışmaktadır. Olay gününde ve çalışma saatinden sonra, bankaya ait motorlu aracı sürücüsüyle birlikte alarak eğlenmek için Gölbaşı'ndan Ankara'ya gelmiş ve dönüşte sarhoş olarak aracı kullanan sürücünün kusuruyla ölümle sonuçlanan trafik kazası gerçekleşmiştir. Davacıların desteğinin, bankaya ait aracı görev dışı, özel amaçla kullanması ve sürücünün de, içki almasına izin vererek sarhoş kişinin kullandığı araçla seyahat etmesi, ağır kusurlu davranıştır. Davalı bankanın, araç işleteni olarak, “ek kusuru” da bulunmamaktadır. O hal de, mahkemenin, zarar görenin ağır kusurunun, illiyet bağıni keseceğini gözetmeden tazmin hükmü kurması hatalı olmuştur...” (4. HD 24.03.1992 gün ve 1991/302 E. 1992/4187 K; Aşçıoğlu, sh.89-90.)

***

“...Davacılar, trafik kazası sonucu desteklerini kaybettiklerini belirterek maddi ve manevi tazminat istemişlerdir. Mahkemece, ceza mahkemesinde alınan Adli Tıp Kurumu raporuna göre desteğin %100 kusurlu, davalının ise kusursuz olduğu belirtilerek maddi tazminat istemlerinin reddine, olay nedeniyle davalının kusura dayanmayan illiyet sorumluluğu olduğu gerekçesiyle de manevi tazminat istemlerinin kısmen kabulüne karar verilmiştir.

Davalı kazaya neden olan aracın sürücüsü ve aynı zamanda işletenidir. Dosyadaki kanıtlara ve mahkemenin kabulüne göre davalı kusursuz, davacıların desteği ise %100 kusurludur. Davalı araç sürücüsü olarak kusursuz olması nedeniyle zarardan sorumlu tutulamaz. Davalı aynı zamanda araç işleteni olup, araç işleteninin hukuki sorumluluğu ise Karayolları Trafik Yasası'nın 85. maddesine göre kusursuz sorumluluğa dayanmaktadır. Ancak aynı yasanın 86/1. maddesinde işletenin sorumluluktan kurtulma durumu düzenlenmiştir. Bu maddeye göre; “işleten veya araç işleticisinin bağlı olduğu teşebbüs sahibi, kendisinin veya eylemlerinden sorumlu tutulduğu kişilerin kusuru

²³ Kılıçoğlu, sh.291.

²⁴ Aşçıoğlu, sh.90.

bulunmaksızın ve araçtaki bir bozukluk kazayı etkilemiş olmaksızın kazanın bir mücbir sebepten veya zarar görenin veya bir üçüncü kişinin ağır kusurundan ileri geldiğini ispat ederse sorumluluktan kurtulur” biçiminde bir düzenleme getirmiştir.

Yukarıdaki açıklama ve yasal düzenlemeler dikkate alındığında; olayın desteğin tam kusuru sonucu meydana geldiği davalının ise kusursuz olduğu, bu nedenle maddi ve manevi zarardan davalının sorumlu tutulması doğru olmayacağı gibi, mahkemenin maddi tazminat için bu olguyu kabul etmiş olmasına karşın manevi tazminat için kısmen kabul kararı vermiş olması ayrı bir çelişkiyi oluşturmaktadır. Mahkemece, davalının manevi tazminatla sorumlu tutulması yerinde olmadığından kararın bozulması gerekmiştir....” (Y. 4. H.D. 02.04.2001 gün ve 2000/12206 E. 2001/3218 K.)

İşletenin, kusursuzluğunu veya araçtaki bozukluğun kazanın meydana gelmesinde rol almadığını ispatlayamadığı durumlarda, zarar görenin ağır kusuruna karşın sorumluluğu ortadan kalkmaz devam eder. Bu duruma; kırmızı ışıkta geçen yayaya, alkollü sürücünün veya freni bozuk bir aracın çarpması misal olarak verilebilir.²⁵

Zarar gören; motorlu aracın işletme tehlikesini üstlenen işleten ve işletenin bağlı bulunduğu teşebbüs sahibi haricinde sürücü, yardımcı kimseler, diğer aracın sürücüsü, yayalar, yolcular, bisikletlilerdir.²⁶

Zarar gören, temyiz kudretine sahip değilse kusurundan söz edemeyeceğimizden; illiyet bağı kesilmez, işletenin sorumluluğu devam eder. Ancak işleten, hâkimden BK m.54 f.1 uyarınca tazminattan indirimine gidilmesini isteyebilir.²⁷

C.c. Üçüncü Kişinin Ağır Kusuru:

Üçüncü kişinin ağır kusuru, zararlı motorlu aracın işletilmesi arasındaki uygun illiyet bağını keser. İşletenin, üçüncü kişinin ağır kusuruna yaslanarak sorumluluğunu bertaraf edebilmesi için KTK m.86 f.1 uyarınca, öncelikle kusursuzluğunu ve araçtaki bozukluğun kazanın meydana gelmesinde etkili olmadığını, ayrıca kurtuluş kanıtı getire-

²⁵ Kılıçoğlu, sh.290.

²⁶ Havutçu&Gökyayla, sh.137-138; Aşçıoğlu, sh.89; Yılmaz, sh.110.

²⁷ Aşçıoğlu, sh.90; Tunç, sh.183-184.

rek, kazanın münhasıran üçüncü kişinin ağır kusurundan ileri geldiğini ispatlamakla yükümlüdür.

Ancak üçüncü kişinin ağır nitelikteki kusuru, zararlar motorlu aracın işletilmesi arasındaki uygun illiyet bağı keser. Böylelikle, kazanın meydana gelmesinde motorlu aracın işletme tehlikesini önemsizleştirir; zararın, asli ve tek sebebini oluşturur. Hafif nitelikteki kusursa, uygun illiyet bağı kesmez. İşletme tehlikesi önemini korur; üçüncü kişinin hafif kusurlu davranışı, zararın asli ve tek sebebini oluşturmaz.

İşleten, üçüncü kişinin her türlü kusuruna dayanarak sorumluluktan kurtulamaz. İşleten, ancak üçüncü kişinin ağır kusurunu mahkemeye taşıyarak sorumluluğunu omuzlarından atabilir. Bunun dışında üçüncü kişinin hafif kusurunu hâkimin önüne getirerek, sorumluluktan sıyrılamaz. Üçüncü kişinin, trafik kazasının meydana gelmesinde hafif kusurunun varlığı halinde, işletenin sorumluluğu devam eder. İşleten, üçüncü kişinin hafif kusuruna dayanarak KTK m.86 f.2 uyarınca tazminattan indirimine gidilmesini talep edemez. Bu durumda, zarar görene karşı işleten, üçüncü kişi ile birlikte zarardan müteselsilen (BK m.51) sorumlu olur.

Kaldırımda kavga eden kimselerden birinin diğerini yoldan geçen aracın önüne itmesi; üçüncü kişinin (mesela tamircinin) kasten aracı bozması ve bu bozukluğun kazaya sebep olması,²⁸ konu başlığımıza misal oluşturur.

“...Tam objektif sorumluluklarda kusur aranmaz. Sorumluluğu doğuran olayla zarar arasında uygun illiyet bağı bulunması yeterlidir. Bu illiyet bağı, 3. şahsın veya zarar görenin ağır kusuru ile kesilmedikçe sorumluluk devam eder. Davalının illiyet bağı kesildiğini ileri sürebilmesi içinde olayda kendinin ek kusurunun bulunmamasına bağlıdır. O halde olayımızda ölenin içinde bulunduğu motorlu aracın ağır kusuru bulunduğu göre davalının kusurunun bulunup bulunmaması önem kazanır. Demiryolu işletmesi ve karayolunda hemzemin geçitte motorlu araç işletmek çok riskli bir faaliyettir. Risk ve tehlikelilik oranı arttıkça özen yükümlülüğü de artar; bu nedenle davalı işletmenin kusuru belirlenirken kendisinden beklenen objektif özenin yüksek olduğu unutulmamalıdır. DDY.nin kendi yapısında var

²⁸ Tandoğan, Kusura Dayanmayan, sh.250.

olan işletme tehlikesi hemzemin geçitte karayoluna karışmakla artmaktadır. Bu nedenle davalı işletmeden beklenen özen yüksek özenlidir; davalı işletme hemzemin geçitlerde muhtemel tehlikeleri önleyecek üst geçit bariyer gibi teknik önlemleri almak zorundadır. Bunun alınmamış olması ek kusuru oluşturacağından illiyet bağı kesilmez ve davalı işletme de kazaya neden olan ağır kusurlu motorlu araç işleteni ile birlikte doğan zarardan müteselsilen sorumlu olur..." (HGK 13.02.1991, 4-619/70)

***

"...Davaya konu zarar; davacı ve davalı bakanlığa ait araçların karayolunda trafik gereği arka arkaya durdukları sırada, diğer davalıya ait aracın freninin patlaması ve trafik kurallarına aykırı olarak yönetilmesi sonucu davalı bakanlığa ait araca onunda önündeki davacı aracına çarpmasıyla meydana gelmiştir. Mahkemenin kabul ettiği gibi bakanlığın işletme faaliyeti ile zararlı sonuç arasında illiyet bağı vardır.

Tartışılması gereken sorun, kusurlu davranışın illiyet bağını kaldıracak nitelikte olup olmadığıdır; bu da, ağır kusura bağlıdır. Diğer davalıların insanlar ve eşya için, her an son derece tehlikeli bir aracı trafiğe çıkarırken ve çıkardıktan sonra kişilerin can ve malına zarar vermeyecek şekilde önlem ve tedbir almamış olmaları ve olayın başlıca yaratıcısı durumunda bulunmaları ağır kusurlu bir davranıştır. Bu ağır kusurlu davranış ile olaya tesadüfen karışan kusuru bulunmayan davalı bakanlığın sorumluluğu ikinci plana itilmiş ve illiyet bağı kesilmiştir..." (4. HD 04.12.1980 gün ve 1980/11296-14107 E. K; Aşçıoğlu, sh.91-92)

***

"...Dava, trafik kazasından kaynaklanan tazminat istemine ilişkindir. Zararlandırıcı eylem davalı M. Y.ın sürdüğü araçla, davalı A. K.'in sürdüğü ticari taksinin çarpışması sonucu meydana gelmiş, davalı A. K.in sürdüğü ticari takside yolcu olan davacı yaralanmıştır. Dosyadaki kanıtlara göre davalı A. K, olayın meydana gelmesinde kusursuzdur. Kusurun tamamı diğer davalı M. Y.dadır. Davalı A. K. kazaya karışan araçlardan birinin şoförü, işleteni ve aynı zamanda yolcu taşıyanıdır. Olayda kusursuz olması nedeniyle şoför olarak sorumluluğu yoktur. Karayolları Trafik Yasası'nın 85. Maddesi gereğince işletenin, Türk Ticaret Yasası'nın 806/2 maddesi gereğince yolcu taşıyanın, kusursuz

sorumluluk ilkeleri gereğince sorumlu tutulabilmesi için zarar ile eylem arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Kusursuz sorumluluğun tüm hallerinde olduğu gibi, işletenin ve taşıyanın kusursuz sorumluluğu bulunan durumlarda da illiyet bağının, zarar görenin veya üçüncü kişilerin ağır kusuruyla veya beklenmeyen bir halin varlığı durumunda kesileceği teoride ve yargısal kararlarda kabul edilmektedir. Ayrıca Karayolları Trafik Yasası 86/1 maddesi ve Türk Ticaret Yasası 806/2. maddesinde işleten ve taşıyanın veya eylemlerinden sorumlu tutulduğu kişilerin kusurları bulunmadığı ve kazanın zarar görenin veya üçüncü kişinin ağır kusurundan meydana geldiği durumlarda sorumluluktan kurtulacakları hüküm altına alınmıştır. Bu durumda davalı A. K. şoför, işleten ve taşıyan olarak sorumlu tutulamaz. Yerel mahkemece bu yön gözetilmeksizin onun da tazminatla sorumlu tutulması doğru değildir. Karar bu nedenle bozulmalıdır...”(Y. 4. H.D. 21.10.2003 gün ve 2003/11267-12088 E.K)

Üçüncü kişi; işleten ve işletenin bağlı bulunduğu teşebbüs sahibi, bu kimselerin eylemlerinden sorumlu bulunduğu kimseler ile zarar gören dışında kalan kimselerdir.²⁹ Bazı durumlarda, diğer aracın işleteni de KTK m. 86 f.1 anlamında üçüncü kişi sayılır.³⁰ Aracı çalan ve gasp eden kimseler de üçüncü kişidir. Ancak bu kimseler hakkında KTK m.107’de özel düzenleme yer almaktadır.³¹

Üçüncü kişi, temyiz kudretine sahip değilse kusurundan söz edemeyeceğimizden; illiyet bağı kesilmez, işletenin sorumluluğu devam eder. Ancak işleten, hâkimden BK m.54 f.1 uyarınca tazminattan indirime gidilmesini isteyebilir.³² Ayrıca zarar gören küçükse, işleten, çocuğu gözetimle yükümlü bulunan ana babanın (üçüncü kişi) ağır kusuruna dayanarak sorumluluktan kurtulabilir.³³

Netice olarak, işletenin, tehlike sorumluluğunu bertaraf edebilmesi için en başta kazanın meydana gelmesinde kendisine veya eylemlerinden sorumlu bulunduğu kimselere yüklenebilecek bir kusurun bulunmadığını ve araçtaki bozukluğun kazanın oluşumunda rol oy-

²⁹ Bolatoğlu, sh.193.

³⁰ Nomer, 76.

³¹ Gökcan&Kaymaz, sh.166.

³² Nomer, 77.

³³ Tandoğan, Kusura Dayanmayan, sh.249-250; Gürsoy, sh.53.

nanamadığını ön koşul olarak ispatlamalıdır. Bununla birlikte zararlı motorlu aracın işletilmesi arasındaki uygun illiyet bağının, mücbir sebep veya zarar görenin veya üçüncü kişinin ağır kusuru nedeniyle kesildiğini kanıtlamalıdır. Aksi halde zarar görene karşı sorumluluğu devam edecektir.

KAYNAKLAR

- Adal, Erhan: *Trafik Kazalarında Akit - Dışı Hukuki Sorumluluk, İstanbul 1963, Fakülteler Matbaası.*
- Aşçıoğlu, Çetin: *Trafik Kazalarından Doğan Hukuk ve Ceza Sorumlulukları, 2. Bası,*
Ankara 2008, Sözkese Matbaacılık.
- Bolatoğlu, Bolat: *Karayolları Trafik Kanununa Göre İşletenin Hukuki Sorumluluğu, Ankara 1988, Kazancı Hukuk Yayınları.*
- Çelik, Ahmet Çelik : *Motorlu Araç İşletenlerin ve Taşımacıların Teknik Arıza Nedeniyle Sorumlulukları, Yargı Dünyası, Mart 2007, s. 135.*
- Çelikleş, Demet: *2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanununda İşletenin Hukuki Sorumluluğu, 1. Baskı, İzmir, Aralık 1987, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.*
- Deshenau, Henri & TERCİER, Fierre: *Sorumluluk Hukuku, (Çev. Salih Özdemir), Ankara 1983.*
- Eren, Fikret: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 8. Bası, İstanbul, Ekim 2003, Beta Yayın.*
- Gökcan, Hasan Tahsin & KAYMAZ, Seydi: *Karayolları Trafik Kanununa Göre Hukuki Sorumluluk, Tazminat, Sigorta, Rücu Davaları ve Trafik Suçları, Ankara 2000, Seçkin Yayıncılık.*
- Gürsoy, Kemal Tahir: *İsviçre Hukukunda Trafik Kazalarından Doğan Hukuki Sorumluluğun Ana Hatları, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.*
- Havutçu, Ayşe & Gökyayla, Emre: *Uygulamada 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanununa Göre Hukuki Sorumluluk, Ankara 1999, Seçkin Yayınevi.*

- Karahasan, Mustafa Reşit : *Sorumluluk Hukuku*, 6. Bası.
- Karayalçın, Yaşar: *Sorumluluk (Mesuliyet) Sigortaları, Sigorta Hukuku Dergisi*, 1984, c.11, s.1-2.
- Kaya, Mine: *Karayolları Trafik Kanununa Göre İşletme Halindeki Araçtan Kaynaklanan Sorumluluğun Hukuki Niteliği ve Şartları*, www.yeniforumuzbiz.com (*Adalet Dergisi*, yıl 95, Ekim 2003, s. 17).
- Kılıçoğlu, Ahmet M: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 4. Bası, Ankara, Mart 2004, Turhan Kitabevi.
- Nomer, Haluk N. : *2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanununa Göre Motorlu Araç İşletenin Hukuki Sorumluluğu*, *İstanbul Barosu Dergisi*, 1992, c.66, s. 1-2-3, sh.36 vd.
- Oğuzman, M. Kemal & Öz, M. Turgut: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, İstanbul 2009, Vedat Kitapçılık.
- Orhunöz, Ergun: *Uygulamada Karayolları Trafik Kanununa Göre Sorumluluk Tazminat Sigorta*, Ankara 1998, Seçkin Yayınevi.
- Tandoğan, Haluk: *İsviçre Hukukunda Motorlu Taşıt Aracı İşletenin Sorumluluğunun Niteliği, Şartları, Birden Fazla İşletenin Sorumluluğu ve Türk Hukuku İçin Öneriler*, V. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası 25 - 28 Nisan 1973, Bildiriler Tartışmalar, (*Kısaltması: İsviçre*).
- Tandoğan, Haluk: *Kusura Dayanmayan Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukuku*, Ankara 1981, (*Kısaltması: Kusura Dayanmayan*).
- Tekinay, S. Sulhi & Akman, Sermet & Burcuoğlu, Haluk & Altop, Atilla: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 7. Baskı, İstanbul 1993, Filiz Kitabevi.
- Tunç, Ramazan : *Karayolları Trafik Kanununa Göre İşletenin Sorumluluğunun Hukuki Niteliği ve İşletene Tanınan Genel Kurtuluş Kanıtı (II)*, YD, 1992, c.18, s.1-2.
- Yılmaz, Zekeriya: *Trafik Kazaları ve Taşımacılıktan Doğan Hukuki Sorumluluk, Tazminat, Sigorta ve Rücu Davaları*, c.1, Ekim 2007, Adalet Yayınevi.
- Yargıtay kararları için başta Corpus İçtihat Programı olmak üzere muhtelif dergi ve içtihat programlarından yararlanılmıştır.